

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוז

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

גליון 2798

יום ראשון כ"ז כסלו תשפ"ד

דף היומי בבלי: ב"ק לח | עמוד היומי: ברכות כט: | דף הכולל: ב"מ לז:

דף היומי בהלכה: קפ"ד א' - ד' .

מוסר: אהבת חסד - פרק ו' עד 'ועיקר מצוה של שמחת חתן'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: שער לשון הרע "אמרו רז"ל כנסת ישראל" עד "כתיב מות וחיים ביד הלשון"

**בערב חנוכה נכנסה שוב אשת ה'חזון איש' למכולת
ואמרה: 'בעלי שואל, אולי בכל זאת מתחבאת פחית
שמן באיזה מקום?' הם ידעו שאם ה'חזון איש' אומר
שיכול להיות שיש שמן זית - צריכים להיזכר**

נס פך השמן בחנות המכולת בגבעת רוקח

באיזה מקום? הם ידעו שה'חזון איש' הוא גברא רבה, ואם הוא אומר שיכול להיות שיש שמן זית 'קבור' - צריכים להיזכר. פתאום אומר בעל המכולת לאשתו: 'אני נזכר במשהו. כאשר פתחנו את המכולת והתחלנו לסדר את המוצרים, הכנו תחילה מדפים להניח עליהם את הדברים'. כיצד עמדו אז המדפים? היו לוקחים צינור עבה, תוקעים אותו עמוק בקרקע עד שהיה יציב, עליו היו קושרים את המדפים, ועליהם מניחים את המוצרים. 'אני זוכר' - אמר הבעל - 'שכאשר סידרנו את המוצרים, החלטנו כי כיון שפחיות שמן זית אינן באות לידי שימוש אלא פעמיים בשנה, לקראת חנוכה ופסח, נשים אותן במדף העליון. תוך כדי שסידרנו את הפחיות על המדף, נפלה פחית אחת מאחורי המדפים, ונבלעה אי-שם בתחתית הצינור התקוע בקרקע. מה לא עשינו כדי לחלץ את הפחית? פחית שמן זית עלתה דמים יקרים, ועשינו כל מאמץ כדי להוציא אותה. שעות ארוכות נסינו 'לדוג' את הפחית, וכל פעם שנדמה היה כמעט ותפסנו אותה, היא גלשה שוב לתוך החור. לזה מתכוון ה'חזון איש' שיש לנו שמן זית 'קבור'.

'אם כך', אמרה לו האשה, 'בוא ונחפש את הפחית'. והבעל השיב: 'כדי להגיע לפחית צריך לפרק את כל המדפים. אם הייתי בטוח שהפחית נמצאת שם בשלימות, הייתי טורח

לפנינו סיפור יקר שסופר ע"י מגיד המישרים הנודע רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל. הסיפור מובא בספר הנפלא 'יחי ראובן' על חנוכה, וכך סיפר: אספר לכם סיפור על ה'חזון איש' זצ"ל, שנבין מהי השגחה פרטית.

יודעים אנו, כי בשנותיו האחרונות הוא התגורר היכן שהיום נמצא תלמוד תורה תשב"ר, אבל לפני כן הוא התגורר על יד ישיבת סלבודקה ב'גבעת רוקח'. סמוך למקום מגוריו היתה חנות מכולת, ובעלת המכולת, שהיתה בשנותיה האחרונות בבית אבות ויז'ניץ, היא שסיפרה את המעשה.

ימים אחדים לפני חנוכה נכנסה אשת ה'חזון איש' למכולת, ושאלה האם יש שמן זית. באותה שנה היה מחסור חמור בשמן זית, לא היתה בכל ארץ ישראל אפשרות להשיג שמן זית. הרבנית שאלה את בעלת המכולת, אולי תמונה אצלם באיזה מקום פחית של שמן זית משנים קודמות.

אומרת לה בעלת המכולת: 'רבעצען, אנחנו יודעים שה'חזון איש' זקוק לשמן זית לחנוכה, וכבר ניסינו להשיג בכל מיני מקומות, אבל אין בנמצא שמן זית'.

אם אין אז אין, מה לעשות? מגיע ערב חנוכה, ושוב נכנסת אשת ה'חזון איש' למכולת ואומרת: 'בעלי שואל, אולי בכל זאת 'קבורה' אצלכם איזו פחית

לא יהיה פח שמן אחד [אגב, סיפרתי את הסיפור למחות שלי, והוא אמר שהוא זוכר שבצעירותו אכן היה מחסור חמור בשמן זית, והלכו לקנות בבית המרקחת שמן שמורחים בו את התינוקות, ואמרו שמן הסתם יש בזה קצת שמן זית ואפשר להדליק בו נרות חנוכה...], והקב"ה הכין שמן זית עבור הצדיק. הפח הזה נפל תוך כדי סידור המדפים, בעלי החנות לא הצליחו לחלץ אותו, והכל כדי שהוא יישמר שם עד לזמן שיהיה מחסור בשמן זית. הפח ימצא, וכך יהיה ל'חזון איש' שמן זית להדליק נרות חנוכה.

כך זוכים הצדיקים שרוצים באמת לקיים את המצוות בכל נפשם ובכל מאודם, שהקב"ה יקדים 'רפואה למכה' ובהשגחה פרטית ימצא פח שמן הזית לקיים רצונו של צדיק. "רצון יראיו יעשה".

למען ה'חזון איש', אבל מן הסתם אחרי כל כך הרבה שנים הפחית החלידה, אולי אפילו יש בה חור, ולאחר פירוק המדפים וכל המאמץ הגדול, נמצא חתיכת פח חלודה בלי שמן זית. כל הטירחה הזאת אינה כדאית'.

השיבה לו אשתו: 'כדאי הוא ה'חזון איש' שאפילו מספק גדול נעשה את הטירחה הזאת'.

בתחילה הבעל התנגד, אבל כאשר הוא ראה את אשתו מתחילה לפרק את כל המדפים, סייע לה להוריד את הסחורה, להוציא את הצינור והנה פח שמן הזית נמצא שלם. סיפרה האשה כי היא זאת שהביאה את השמן אל בית ה'חזון איש', והיתה שם שמחה גדולה.

מה מלמד אותנו הסיפור הזה?

שנים קודם לכן, ידע הקב"ה שיהיה זמן שבכל ארץ ישראל

בריכוז ובכוונה הדליק רב בית הכנסת את הנרות, וכשהוא הסתובב לכיוון הקהל לקראת שירת 'הנרות הללו' הוא הרגיש בשקט הסמיך שעוטף את בית המדרש. מבט חטוף לכיוון האורח הבהיר לו שמשוהו הסתבך

הרב ישראל היימן על עבודת החנוכה שלמדנו מהפריץ של העיירה

הוא היטיב ארבעה נרות משמן זית זך ובירך ברגש. בריכוז מלא הדליק רב העיירה את ארבעת הנרות וכשהוא הסתובב לכיוון הקהל לקראת שירת 'הנרות הללו' הוא הרגיש בשקט הסמיך שעוטף את בית המדרש.

מבט חטוף לכיוון הפריץ הבהיר לו שמשוהו הסתבך... הפריץ עמד מכיסאו והביט בעיניים מצומצמות בחנוכייה הדולקת. בשקט ששרר בבית המדרש נשמעה שאלתו הרועמת: "מדוע לא הדלקתם את כל המנורה? למה רק חצי? מה, אין לכם מספיק כסף לשמן לכל החנוכייה?"

אה, הרב חיך בסלחנות. המנהג של החג אצלנו הוא שלא מדליקים מיד את הכל אלא כל יום מוסיפים נר אחד עד היום האחרון בו אנו מדליקים את כל המנורה. ניסה הרב לאלף בינה את הערל.

"לא הבנתי, השיב הפריץ. אם יש לכם מספיק שמן והמנורה היא בעלת שמונה קנים למה שלא תדליקו את הכל? מהו הדבר המוזר הזה? זה הרבה יותר חגיגי שכל המנורה דולקת, לא?" בוודאי שזה יותר חגיגי, אתה צודק כבוד הפריץ. ניסה הרב להשיב. אבל...

נו, קטע הגוי את דברי הרב. אז תשים שמן ותדליק את הכל, מה הבעיה?

הרב ניסה שוב להסביר אבל הפריץ לא הבין. אחרי עוד נסיון אחד הבין הרב שאם הוא רוצה שהפריץ יצא מכאן מרוצה ובשביל

ערב חג החנוכה. העיירה הייתה כמרקחה. שמועות מהימנות סיפרו על שליחו של הפריץ הגדול שהופיע אתמול בשעות הערב בביתו של גבאי העיירה והודיע על ביקורו הצפוי של הפריץ באחד מימות החנוכה בהדלקת הנרות המסורתית שמתקיימת מידי ערב ברוב שירות ותשבחות בבית הכנסת המרכזי של העיירה.

פחד מעורב בהתרגשות גדולה, לא בכל יום מגיע הפריץ לביקור. וודאי לא לכבוד חג יהודי... העסקן של העיירה, זה שיודע הכל גם הרגיע את הציבור בידיעה שהפריץ אכן בא לכבוד את הקהילה היהודית ולא חלילה לגזור עוד איזו גזירה משונה. עם כל זה החשש היה גדול. הפריץ הבלתי צפוי יכול בהניף משפט לחרוץ גורלות, אם משוהו לא יהיה לטעמו הוא עלול לגזור גזירה משונה ולסבך את החיים השלווים בעיירה לשנים רבות.

יהודי העיירה התכוננו במרץ. הרחובות צוחצחו, דגלים צוירו ונתלו, מקהלת ילדים אומנה לשיר את שירי החג המסורתיים, כל יהודי העיירה לקחו חלק בהכנות.

בליל רביעי של חנוכה זה קרה. המרכבה ההדורה הופיעה וממנה ירד הפריץ מדושן העונג. הוא נכנס עם פמליתו לבית המדרש שם כבר נאספו כל יהודי העיירה. התזמורת פתחה בשיר וזמר והפריץ ישב על מקומו המכובד כשהוא מדושן עונג ונראה נהנה מכל רגע.

לאחר דרשות נמלצות ושירים שבוצעו בטוב טעם ניגש רב העיירה לעיקר, להדליק את החנוכייה המהודרת.

לקח חשוב ומרומם יש בחג הקדוש הזה. בתפיסה החומרנית אין סיבה לחכות עם מה שאפשר להנות ממנו עכשיו. אם תסביר לגוי מגושם שכדאי לו לוותר על רווח מיידי כדי להרוויח אחר כך יותר הוא יענה לך שעדיף ציפור אחת ביד משניים על העץ... הוא גם יצדק בהבנה שלו, כי בחומריות שדוגלת בהנאות זמינות, מה שיש לך עכשיו תהנה ממנו.

לעומת זאת התפיסה הרוחנית בנויה על שלבים הנתמכים אלו באלו. אי אפשר לקפוץ מדרגות ולרכוש את מה שלא שייך לך כעת. כיון שהתכלית היא לא ההנאה הרגעית אלא מטרה נעלה הרבה יותר שהיא עתידית ומושגת, העבודה ארוכה ורציפה. זהו המסר של 'מוסיף והולך' של חנוכה. ההבנה שהעבודה הרוחנית בנויה על מדרגות שהן עצמן המטרה... הדרך חשובה לא פחות מהסוף. בכל יום מוסיפים עוד נר שמאיר את הנפש מבפנים. בכל יום בחיינו אנו מתקדמים ומדליקים עוד שלהבת שמאירה לנו את הדרך הלאה.

שהעניינים לא יסתבכו כאן יתר על המידה כדאי לו לשים שמן ולהדליק את שאר החנוכייה ולקיים בהידור את המצווה של 'וחי בהם ולא שימות בהם'...

ביום שלמחרת עת כולם התאספו שוב בבית הכנסת להודות לה' על ניסי החנוכה ועל הנס הפרטי שלהם על הביקור שעבר בשלום, נעמד רב העיריה ונשא דברי שבח לבורא העולם.

בסיום הדברים אמר הרב: דעו לכם יקירי! אם אנו רוצים להבין את מהות ההבדל בין יהודי קדוש לגוי המגושם צריך להיזכר בוויכוח שהיה כאן אתמול. מהות ימי החנוכה היא הרי 'מוסיף והולך'. כל צורת העבודה הרוחנית שלנו היא בדרך של שלב אחר שלב ונדבך הבנוי על זה שמתחתיו. גוי לא יכול לקלוט מושגים כאלו. מבחינתו אם יש עוד קנים במנורה אין סיבה לא להדליק אותם... הוא לא יכול לקלוט מצב של עבודה מתמשכת וארוכה של דרגות דרגות העולות בסולם העבודה זו אחר זו. הוא צריך את הכל ביד ומיד...

**'שלמה ידידי, דע לך שאני לא רגוע בשמיים.
בני מתקשה בלימודים, והדבר אינו נותן לי
מנוחה. ימי החנוכה קרבים ובאים, ואני מבקש
שתמסור לאימי שבימי החנוכה שערי שמים
פתוחים לתפילה, ובפרט על חינוך הילדים'**

סגולת התפילה מול נרות החנוכה

הטוב בחלום ואף שוחח עימו.

שלמה התיישב על מיטתו ואט אט החל לשחזר את פרטי החלום. המסר שביקש משה להעביר לו היה קצר, חד וברור: 'שלמה ידידי, דע לך שאני סובל בשמים. אחד מבניי מתקשה בלימודים בתקופה האחרונה, והדבר אינו נותן לי מנוחה. ימי החנוכה מתקרבים ובאים, על כן אבקשך שתיצור קשר עם אימי ותמסור לה כי בשמונת ימי החנוכה שערי שמים פתוחים לתפילה, ובפרט על חינוך הילדים, ואני מבקש שבשעת הדלקת הנרות שהיא שעת רצון מיוחדת לתפילה, היא תעמוד מול הנרות ותבקש במיוחד עבור בני זה, שיחזור לו הטעם בלימוד ושיצליח בתורה'.

'חלום מוזר', הרגה החבר לאחר שהתעשת, אולם מיד הרגיע את עצמו: 'אחרי הכל זהו רק חלום. הרי כבר חלפו ארבע וחצי שנים מפטירתו של משה... גם לא מסתבר שהוא יבחר דוקא בי להעביר את המסר, וכי לא יכול היה להעבירו ישירות להוריו?!' החבר בחר להתעלם מהחלום, אולם האב המסור לא הרפה... יומיים לאחר מכן הוא נגלה בשנית לאותו חבר.

גם הפעם ביטל החבר בליבו את החלום: 'כנראה שחשבת י מדי הרבה על החלום הקודם, ועל כן הוא עלה במוחי שוב בלילה זה'... הרגיע את עצמו.

לפני כעשור נפטר לבית עולמו אברך צדיק ויקר לאחר שנים בהן נאבק בגבורה עילאית בחולי שתקף אותו.

ר' משה, כך נקרא לו בסיפורנו (שמו האמיתי שמור במערכת), קידש שם שמים בחייו. לאורך כל שנות מחלתו, למרות ייסוריו הקשים לא מש החיוך מפניו. גם לאחר שהתעוור בעינו לא פסקה שמחת חייו. הוא השתמש בכל טיפת כח שנותרה בו כדי להרבות אמונה בעולם, ולחזק לבבות נשברים.

ר' משה הותיר אחריו מספר יתומים. בתחילת 'זמן חורף' שלאחר מכן, התקשר המחנך של אחד מבניו לאמו וביקש לעדכן בצער כי הבן הלומד בכיתתו חווה לאחרונה ירידה מתמשכת בלימודיו, והוא מבקש לטכס יחדיו עצה כיצד להחזיר לו את החשק ללימודים.

בימים הבאים נכנסו לתמונה גם הסבים הדגולים של הילד. הם ניסו בכה ובכה, אך למרבה הצער - ללא הועיל, הילד המשיך לרדת בלימודים. הגיעו הדברים לידי כך שכבר לא היה לו חשק ללכת לתלמוד תורה. ניכר היה שקשה לו, אך ידם קצרה מהושיע זמן מה לאחר מכן, באחד מלילות חודש כסליו, התעורר בבהלה ר' שלמה, ידידו הקרוב של ר' משה ומי שליווהו במסירות לאורך כל הדרך. הוא קם ושפשף את עיניו כלא מאמין. כארבע וחצי שנים לאחר פטירתו הטראגית הוא ראה את משה ידידו

שעבר עליו בימים האחרונים, כיצד התגלה אליו משה בחלום שלוש פעמים, בההיר לו את הסגולה הגדולה שיש לתפילה בימי החנוכה, בפרט בזמן הדלקת הנרות ובפרט על חינוך הילדים, וביקש ממנו שיבקש מאמו להתפלל בזמן הדלקת נרות החנוכה על הצלחתו של בנו יקירו.

הסבא שמע וקיבל. זה מכבר הוא הכיר וידע את המובא בספרים הקדושים על גודל מעלת התפילה בימי החנוכה, ועתה קיבל לכך 'אישור' משמים.

בלילו הראשון של חג החנוכה, בשעת הדלקת הנרות אל מול פני המנורה, נישאה תפלה נרגשת מפי אם בישראל בעבור נכדה היתום. בימים שלאחר מכן נישאו עוד ועוד תפילות על הילד היקר שיזכה לשוב ולהימשך לתורה, ואכן הישועה לא איחרה לבוא.

בתחילת חודש טבת שב הילד ללימודיו במלוא החשק, ומכאן ואילך החל לעלות ולהתעלות, לשמחת משפחתו, ולבטח לשמחת אביו הדגול. ישמח האב בגן עדן.

(ע"פ 'וכל מאמינים')

ליל כ"ד בכסליו. פחות מעשרים וארבע שעות לפני הדלקת נר ראשון של חנוכה, התעורר שלמה שוב בבהלה משנתו. משה הופיע בחלמו בפעם השלישית.

תוכן דבריו היה דומה לפעמים הקודמות, אולם הפעם הוא הביע את בקשתו ביתר תקיפות, כשהוא מציין את הקושי שלו לרדת מגן עדן לעולם הזה בפעם השלישית כדי להעביר את המסר. הוא גם הסביר לו שהסיבה שלא הגיע ישירות להוריו היא כיון שלא רצה להבהילם.

כיון שהיה בהול להעביר את המסר ליעדו, הוא לא הצליח לשוב ולהירדם. הוא ניצל את השעות שנותרו עד אור בוקר ראשון לקריאת תהלים לטובת נשמתו של חברו. בחמש וחצי בבוקר כבר לא יכול היה להתאפק. הוא החל להתקשר לטלפון של הסבא שוב ושוב, עד שזכה למענה.

שלמה הזדהה, ומיד שאל: 'שלום הרב, האם יש לכם נכד שבזמן האחרון מתקשה בלימודים?'

הסבא ההמום שזה עתה קם משנתו, השיב בחיוב. הוא לא הבין לאן בן שיחו חותר... כאן גולל שלמה באזני הסבא את כל

'לוותר?!?!' - החתן כמעט שאג, 'שאני אוותר על תאריך החתונה שכבר קבענו? למה?!? הלא אני תפסתי אותו ראשון, יש לי אולם סגור, ועוד במחיר זול יותר מהתאריך האחר. אני לא מוותר'

וויתרת, הרווחת

ובכל זאת, בנסיון למצוא פיתרון כלשהו, סיפר משה לאביו על התקלה שקרתה. הוא היטיב להסביר כי למעשה הוא שתפס את התאריך לפני חברו, ובכלל - המשמעות הכלכלית של החלפת התאריך היא יקרה מאוד...

אך שמע האב את דבריו של בנו, ומיד החליט לעשות מעשה. 'ראה נא בני יקירי', אמר מיד, 'הרי גם לממן את ההתחייבות הבסיסית לחתונה, לא באמת יש לי מאיפה... אנחנו תלויים בחסד הבורא, והפער הכספי הנעוץ בין התאריכים - לא הוא שיעשה את ההבדל... מאידך, יש לנו הזדמנות לוותר!'

'לוותר?!?!' - החתן כמעט שאג, 'שאני אוותר על התאריך שלי? למה?!? הלא אני תפסתי אותו ראשון, יש לי אולם סגור, ועוד יותר בזול מהתאריך האחר. שאני אוותר!'

האב הבין לכאבו של הבן, אך בד בבד קרב אליו, ודיבר על לבו. 'ראה נא, לא הרבה פעמים מזדמנת לאדם הזדמנות לוותר, ויתור טוב ואיכותי כזה, ויתור שעולה לו בבריאות ממש... עכשיו יש לנו הזדמנות לוותר, למנוע ריב מיותר ואי נעימות גדולה. נכון שאנחנו צודקים, אבל הרבה יותר כדאי לנו לוותר, להתחיל את חיי הנישואין שלך בויתור עוצמתי ורב ברכות במיוחד!'

היה זה בראשית ימי הקיץ תשע"ח, בישיבה חשובה בקריית ספר שבמודיעין עילית התבשרו הבחורים בבשורה טובה שרדפה את קודמתה - לפני כמה ימים התארס משה א., ובחלוף כמה ימים התארס גם פנחס ל., שניהם מהמובחרים שבבני הישיבה. שמחה וששון ליהודים, קול מצהלות חתנים...

שני הבחורים החלו בהיערכות לקראת יום נישואיהם, באווירה טובה ועליזה, ולפתע התברר כי קרתה תקלה. שני הבחורים קבעו את תאריך החתונה לאותו לילה, יום שלישי, אור ל"ג באב. שניהם בחרו בתאריך זה בלית ברירה, שכן אלו ימי 'בין הזמנים' - תקופת חופשת הקיץ, בה חלק מהבחורים שוהים בחופשות משפחתיות ולא יוכלו להשתתף בחתונה. ועתה, התברר כי גם הבחורים שכן יוכלו להשתתף, יאלצו להתחלק לשתי חתונות שיתקיימו באותו לילה, באמת לא נעים...

במובן מסויים, זה לא רק לא נעים, יש לכך גם משמעות כלכלית כבירה. משה א. כבר סגר עם אולם על התאריך הזה בדווקא, שכן עלות האולם יותר זולה רק בתאריך הזה, העברת תאריך החתונה למעוד אחר - משמעותה ויתור על הטבה כספית משמעותית, הנחה שהיא כאוויר לנשימה עבור הורי החתן!

וכפי שראיתי בנך הוא בן תורה, ולפי מה שביררתי אתה לא אדם אמיד במיוחד, רציתי להציע לך מימון מלא לכל צרכי החתונה! אך שמע האב את הדברים, ודמעות רותחות החלו לזלוג במורד לחייו. הוא הודה לו בחום, ומיהר להתקשר לבנו ולבשר לו את הבשורה המרנינה, שהוכיחה שלא רק שהויתור לא עלה להם כסף, ההיפך הגמור קרה - בזכות הויתור הם קיבלו מימון לכל הוצאות החתונה! 'הלא הלה חיפש חתן שמתחתן בט"ו באב, בדיוק. אם לא היינו מוותרים ומשנים את התאריך - לא היינו מקבלים את המימון המלא לחתונה!' - הבינו האב והבן גם יחד... וסיפור זה, אותו שמענו מפי מגיד המישרים הרה"ג רבי שלמה מילר שליט"א שקיבלו ממקור ראשון, מהדהד באוזנינו מסר נוקב: פעמים רבות, הויתור הוא ויתור לפרק זמן קצר, קצר מאוד. הרבה מאוד פעמים אנו מגלים שהויתור השתלם שבעתיים, היה כדאי כפליים. וגם אם איננו מגלים זאת בכוחות עצמנו, יודעים אנו שכוחו של הויתור גדול ועצום, ולבטח הוא מעניק לנו שבעתיים על ההקרבה שלנו.

מסתבר שאי אפשר לדרוש מאדם לוותר, הויתור הוא כלי לאנשים חכמים ונבונים בלבד. אדם רשאי לעמוד על שלו, להיות צודק בתכלית. אך הרבה יותר כדאי ומשתלם לאורך זמן לוותר, כי הויתור הזה פותח שערי שמים ומעניק שפע ברכה והצלחה, מעל ומעבר לצפוי!

(פניני פרשת השבוע)

האב הוסיף לדבר על לבו, עד שחש כי הבן לא רק מסכים - אלא גם שש ושמח על הויתור. לאחר התייעצות עם רב והסכמת הצדדים, הם הודיעו לאולם על העברת החתונה לליל ששי - אור לט"ו באב תשע"ח, והודיעו לחתן השני - פנחס, כי החתונה נדחתה ביומיים, עובדה ששימחה אותו מאוד והוא הודה עליה בחום.

ואז, באחד מימי הקיץ, הוזמן משה החתן לשאת דברים בשמחת 'שבע ברכות' של אחד מחבריו. הוא נשא דרשה מאלפת שכל שומעיה התמוגגו ממנה, ביניהם גם עסקן מוכר שהבחור הנואם מצא חן בעיניו. לאכזבתו, התברר שהבחור הלז כבר התארס, והוא עומד להינשא באור לט"ו באב...

שמחת השבע ברכות הסתיימה, הכל חזרו לבתייהם. כמה שבועות חלפו, ולפתע מצלצל הטלפון בביתו של החתן משה א., ועל הקו - אותו עסקן שפגש בו בשמחת ה'שבע ברכות' המדוברת. בקול נרגש הוא מספר לאביו של משה כי שמע את דרשות בנו בשמחת ה'שבע ברכות' לפני מספר שבועות, וכבדרך אגב שמע שחתונתו בתאריך ט"ו באב.

'ובדיוק הבוקר', הוא מוסיף ומספר לאב המופתע, 'פגשתי יהודי עשיר המחתן בט"ו באב, והוא מבקש ממני למצוא חתן שמתחתן באותו לילה. כידוע, יש סגולה מפורסמת להשיא חתן תלמיד חכם נזקק ביום חתונת ילד, והוא מחפש למצוא חתן כזה, שיהיה סגולה לצאצאים טובים ולמזל וברכה לזוג הצעיר. הואיל

**להפתעתו של הרב מבריסק הודה האיש
ואמר: 'רב'ה, זייפתי את חתימתך, העברתי
את הבית על שמי, מכרתי אותו למישהו
אחר והפסדתי את הכסף. כרגע הדבר היחיד
שניתן לעשות זה להלשין עלי למשטרה'**

על השתדלותו וביטחונו של מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל

שמו של המתווך היהודי, שניהל את המשא והמתן לפני המלחמה. הרב מבריסק הזמין את המתווך ושאל אותו כיצד התגלגלו העניינים ואיך יתכן שהבנין נרשם על שמו.

להפתעתו של הרב מבריסק הודה האיש במעשה הונאה: 'רב'ה, אני מוכרח להודות על האמת! זייפתי את חתימתך, העברתי את הבית על שמי, מכרתי אותו למישהו אחר והפסדתי את הכסף. האמן לי שאילו היה הכסף ברשותי הייתי מחזיר לך אותו במלואו. אני יודע שעשיתי מעשה אשר לא יעשה, אבל כרגע הדבר היחיד שניתן לעשות זה להלשין עלי למשטרה'.

למותר לציין כי הרב מבריסק לא העלה על דעתו למסור יהודי לשלטונות, וכך הוא קיפח את כספי נדונייתו ונותר בלא משענת כלכלית. התלמידים שלמדו אצל הרב מבריסק באותה תקופה, סיפרו כי מעשה הנוכלות השפיע עליו באופן קשה. הרב מבריסק

כאשר הרב מבריסק זצ"ל הגיע לפרקו, הוא קיבל מחמיו העשיר נדוניה אדירה, שבאמצעותה הוא רכש בנין גדול בעיר ורשה. כשמחירי הדירות האמירו, יעצו לרב מבריסק למכור את הבנין. הרב מבריסק קיבל את העצה ונפגש עם מתווך יהודי, שהביא לו קונה פוטנציאלי שהיה מעוניין לרכוש את הנכס. אולם בשל סיבות שונות העסקה לא יצאה אל הפועל.

כעבור זמן מה פרצה מלחמת העולם הראשונה, והרב מבריסק נאלץ להימלט מעירו. בתום המלחמה, מחירי הבתים הוסיפו להמריא, והרב מבריסק החליט שהגיעה העת למכור את הבנין. כשהרב מבריסק הלך יחד עם הקונים למשרדי הטאבו כדי להעביר את הנכס על שם, התברר כי המבנה כבר אינו רשום על שמו ואינו נמצא בבעלותו

לאחר חקירות ודרישות, התברר כי המבנה נרשם בזמנו על

הוא החזיק את 'כולל קדשים' והיה עליו לשלם את מילגות האברכים בכל ראש חודש.

באחד הימים הגיע אל הרב מברסק יהודי עשיר מארצות הברית. העשיר פנה לרב מברסק ואמר כי ה' זיכה אותי בממון רב, וברצונו להיות שותף במפעלו של הרב ולתרום עבור החזקת 'כולל קדשים'. העשיר ביקש להעניק לרב מברסק לאלתר סכום גדול, שהיה בו כדי לכלכל את אברכי הכולל במשך מספר חודשים. אולם להפתעתו הרבה סירב הרב מברסק לקחת את הכסף ונימוקו עימו.

'במשך כל החודש אני מתפלל לקב"ה שישלח לי את הכסף כדי שאוכל לשלם לאברכים את המילגות במועד. התפילות הנרגשות שאני נושא מחברות אותי לבורא יתברך ונוטעות בי אמונה וביטחון בקרבת ה'. אולם החודש הזה כבר שילמתי את המילגות לאברכים, בראש חודש שחל לפני שבוע. אם המשכורות של החודש הבא תהיינה בידי כבר עתה, אאבד את הקירבה לקב"ה שאני חש במשך כל החודש כתוצאה מהתפילות ומהדמעות. אם היית מגיע אליי לקראת ראש חודש, הייתי לוקח ממך את הכסף, אבל כרגע כשיש לפני עוד שלושה שבועות של תפילות חמות, הכסף רק יזיק לי וירחיק אותי מהבורא יתברך'.

(מתוך הספר 'לרומם')

לקח לליבו את הפסד כספי הנדוניה. אהבתו לא היתה נתונה למבנים בוורשה, אלא לחידושי הרי"ז הלוי על הרמב"ם ולביאורו על התורה. הרב מברסק ידע שעכשיו כשריחיים על צווארו, תהיה לו פחות שלווה ופניות הדעת לעמול בתורה ולחבר את ספריו.

שנתיים חלפו והמאורע כמעט נשכח מליבות תושבי העיר. באחד הימים לאחר השיעור, פנה הרב מברסק לתלמידיו ואמר בגילוי לב: 'זוכרים אתם את הדכדוך בו הייתי שרוי לפני שנתיים כשאיבדתי את הבנין שהיה בבעלותי?'

בעוד התלמידים תוהים מדוע רבם מזכיר את הנושא, נגע הרב מברסק בכפתור חולצתו והכריז: 'האמינו לי שכרגע הדבר משפיע עלי כמו כפתור שנפל מהחולצה!'

'אבל רב'ה!' נרעשו התלמידים, 'איך זה יתכן? הרי בזמנו נגרמה לך עגמת נפש אדירה!'

'אומר לכם כיצד התמודדתי עם ההפסד. קיבלתי על עצמי ללמוד בכל יום בקביעות ב'שער הביטחון' בספר 'חובת הלבבות'. הספר שלא מש מידי במשך שנתיים השפיע עלי עמוקות. אם לפני שנתיים סברתי שעשיר הוא מי שיש לו בית דירות בוורשה, כיום אני יודע שעשיר הוא מי שמחובר בכל ליבו ל'שער הביטחון' ב'בחובת הלבבות'.

שנים רבות לאחר מכן, כשהרב מברסק התגורר בירושלים,

מדוע אסור להשתמש באור נרות החנוכה?

שואלין ודורשין - הלכות חנוכה

קניבסקי לענין מי שאור הנרות מפיג הימנו את הפחד מהחושך, שאין זה נחשב לשימוש בהם. ולהנות מחום הנרות (ולא מאורם) - דעת הגר"ש ואזנר והגר"נ קרליץ שאסור; אולם נרות שעם הדלקתם הם מפיצים ריח טוב סביבם - דעתם שיותר להנות מריחם, כיון שהחומר הריחני המעורב בנרות לא הוקצה למצוה; ולדעת הגר"ח קניבסקי אסור להנות מהריח אלא כשאין כוונה לכך. ומי שעבר והשתמש בנרות החנוכה בשימוש האסור - כתבו הגר"ש ז"א אוערבך והגר"ש אלישיב שיצא ידי חובת ההדלקה.

[שו"ע תרעג, א, משנ"ב ח-יא ושעה"צ יא; ביאורים ומוספים 'דרשו', 13-15 ו17. עוד בנוגע לשימוש ארעי בנרות, ראה ביה"ל תרעג, א, ד"ה ויש; ועוד בנוגע לשימוש בנרות החנוכה לאחר חצי שעה, ראה שו"ע תרעב, ח, ומשנ"ב וביאורים ומוספים 'דרשו' שם]

אסור להשתמש בנרות החנוכה, ואף לצורך מצוה, כגון לימוד תורה או סעודת שבת. ושלושה טעמים לדבר:

האחד - כדי שיהא ניכר שהם נרות של מצוה, ובכך מתרבה ה'פרסומי'ניסא';

והשני - כיון שמצות הדלקת נרות תוקנה לזכר הנס שנעשה במנורה שבבית המקדש, אסרו את השימוש בהם בדומה לשימוש באור המנורה, האסור כדין כל חפצי הקדש;

והשלישי - שלא לפגום בכבוד המצוה, וכתב הרא"ש שמטעם זה אסור אף שימוש ארעי בנרות.

אכן, מותר לשבת בבית כשהנרות דולקים בו ואין אור אחר בבית, ואין חובה לעצום את העינים, ויש שהתיר אף להלך בבית לאור הנרות, משום שאין זה נחשב ל'שימוש' בהם. וכן כתב הגר"ח

בבא קמא דף ל"ח

כיצד הוכיח הרב מבריסק לרבי יחזקאל סרנא שאמירת 'יישר כח' באה גם על דבר שמחוייב לעשותו?

כהנים

בטובה, ובית הלל אומרים אוכלין בטובה ושלא בטובה. רבי יהודה אומר חלוף הדברים זו מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל. הן לפי הגירסא שלפנינו בעדויות פ"ה והיא גירסת הראב"ד שם, צריך לומר גם הכא בדברי בית שמאי אלא בטובה. ובזה יישבתי המנהג שאומרים לכהנים אחר ירידתם מן הדוכן יישר כוחכם. אשר רבים לעגו על זה כיון שהם מצווים בכך. ועוברים בג' עשין אם לא יברכו. דהא הכא נמי מצווים הבעלים להפקיר, ואפילו הכי מותר להחזיק להם טובה לכולי עלמא.

פעם כאשר אמר הגרי"ז הלוי מבדיסק זצ"ל ברכת "יישר כח" לגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל על איזה דבר טובה שעשה למענו, השיב לו הגרי"י סרנא שאיננו צריך לומר לו "יישר כח" מכיון שהוא היה מחוייב לעשות לו את זה, אמר לו הגרי"ז זצ"ל הנה בברכת כהנים אף שהכהנים מחוייבים במצותם זו, אעפ"כ אומרים להם "יישר כח" וכמו שכתב הרש"ש במשניות שביעית (פ"ד מ"ב). (בדידי הוה עובדא - הרב מבריסק).
[ז"ל הרש"ש שם: בית שמאי אומרים אין אוכלין פירות שביעית

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

האוכל במקום פתוח - האם רשאי לזוז ממקומו בטרם יברך ברכת המזון?

את המקום שבו אכל. והאוכל במקום שאינו מוקף מחיצות - לא יזוז ממקומו עד שיברך, אך אם יש צורך בדבר, רשאי לשנות את מקומו בטווח של ארבע אמות.

ויש אומרים, שכל הדינים הללו אמורים גם לגבי ברכת 'על המחיה', וכן העיקר להלכה; ויש אומרים, שהם אמורים גם לגבי ברכות 'על העץ' ועל הגפן, ולכתחילה יש להחמיר כדבריהם. [שו"ע קפד, א רג, משנ"ב א, ב ריב, ושעה"צ ג רה; בו"מ דרשו, 1 ו 7]

האוכל פת, צריך לברך ברכת המזון במקום שבו אכל, בטרם יצא ממקומו. ואין לצאת אף מחדר לחדר באותו הבית, ואף אם היתה דעתו לכך בשעת ברכת 'המוציא', אלא אם כן היתה דעתו לאכול במקום השני, שאז רשאי הן לאכול והן לברך שם. ובאותו החדר, מותר לכתחילה לשנות את מקומו, ואף מדובר בחדר גדול, וגם אם אינו רואה מהמקום שמברך את המקום שבו אכל, וכגון שהוא מוסתר על ידי ארון. ובשעת הדחק - כגון שמקום האכילה אינו נקי - מותר לברך בחדר אחר, במקום שרואים ממנו

אכלת עוגה בחתונה ונסעת הביתה - האם תצטרך לשוב לאולם ולברך?

בתחילה - וטרם חלף שיעור עיכול מהאכילה הראשונה, כך שחובת ברכה אחרונה עדיין חלה עליו - אינו צריך לשוב למקומו הראשון, אלא יאכל מעט, אף פחות מכזית, ויברך במקום שנמצא בו; (וראה במקורות, בנוגע לברכה ראשונה על אכילתו השניה). ואם היציאה ממקומו היתה בשגגה - בשעת הדחק, אינו חייב לשוב למקומו; ויש אומרים, שבמיני מזונות, אף שלא בשעת הדחק, אינו צריך לשוב למקומו.

[שו"ע קפד, א-ג, ומשנ"ב ג, ד, ז, ח, ט ריא; בו"מ דרשו, 2, 3 ו 7. וראה שו"ע שם, ה, ויקעח, א, ב ריה]

מי שאכל פת או מיני מזונות, ויצא ממקומו לפני ברכת המזון - ישוב למקומו ויברך, ואף אם כבר התרחק מאוד מהמקום שבו אכל, ואף אם משום כך יפסיד תפילה בציבור, או שיחמיץ את הנסיעה הקרובה בתחבורה הציבורית, וכדומה. ואם בירך במקום שנמצא בו, אף אם ידע שמצד ההלכה עליו לשוב למקום אכילתו - לא ישוב ויברך. וכמו כן, אם עד שישוב למקומו יחלוף 'שיעור עיכול' (ראה במקורות), ולא יוכל לברך עוד - יברך במקום שנמצא בו, כדי שלא להפסיד את חיוב הברכה.

ואם יש ברשותו פת או מיני מזונות - בהתאם למה שאכל

077-2222-666 או ***4992**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

באילו מקרים מברכים ברכת המזון מְסַפֵּק?

באופן זה אין חובת הברכה אלא מדרבנן, לא יברך מספק; אך רצוי שיאכל 'כזית' פת ויברך ברכת המזון, והברכה תפטור גם את האכילה הראשונה (אם אכן לא בירך עליה). והמסופק אם עבר שיעור עיכול - יש שכתב, שלא יברך ברכת המזון מספק; אך מדברי פוסקים רבים נראה, שגם באופן זה יברך. ואשה, שספק אם חיובה ברכת המזון הוא מדאורייתא או מדרבנן - נחלקו האחרונים אם מברכת מספק; והנהגת לברך, אין למחות בידה.

[שו"ע קפד, ד, ומשנ"ב יג וטו; בו"מ דרשו קפד, 8 ו-10]

מי שמסופק אם בירך ברכת המזון, או שאכל מאכל שספק אם צריך לברך עליו ברכת המזון - צריך לברך מְסַפֵּק, כיון שחובת ברכת המזון היא מדאורייתא, וְסַפֵּקא דאורייתא לחומרא'. וחייבוהו לברך מְסַפֵּק גם את הברכה הרביעית שבברכת המזון, 'הטוב והמטיב' - למרות שהיא מדרבנן - כדי שלא יבואו לזלזל בחשיבותה.

ודין זה אמור רק באופן שאכל פת 'כדי שביעה', שאז לכל הדעות חובת הברכה היא מדאורייתא, ככתוב: "וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ"; אבל אם לא אכל כדי שביעה - היות ולדעת רוב הפוסקים

* יש אומרים, ששלוש הברכות הראשונות של ברכת המזון דינן כדין תפילת 'שמונה עשרה', ואסור לענות לקדיש, קדושה ו'ברכו'. ויש שציידד, שדינן כדין קריאת שמע וברכותיה.
* חובה לשבת בברכת המזון, ובדיעבד, יוצאים ידי חובה אף בעמידה ובשכיבה. ומדברי הפוסקים נראה, שאף בברכה הרביעית צריך לשבת; ויש שכתב, שראוי לשבת עד לאמירת 'עושה שלום'.
* ראוי שכל המשתתפים בסעודה יברכו בלחש יחד עם ה'מזמן', כדי לקיים בכך את עיקרה של מצות הזימון: "גִּדְלוּ לִי אֶתִי וְנִרְוַמְתָּה שְׁמוֹ יְחַדְּוּ".

אתמול למדנו

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מתי לא חל הכלל 'ספקא דרבנן לקולא'?

אם קל להחמיר, דהיינו לשוב ולעשות את מעשה המצוה, ולקיימו באופן שבודאי יוצא ידי חובה - יש להחמיר. וכך יש לנהוג. ואם מדובר במצוה דרבנן שעונשה חמור - ראוי להחמיר אף כשהדבר כרוך בטרחה. ואם יש 'חזקה' שקיים את המצוה כדין - לכל הדעות ניתן להקל.

[שו"ע קס, יא, משנ"ב מו, מז, נא, נב, נג ורסט, ושעה"צ מט, נד ונה; וראה בו"מ דרשו, 48]

כלל הוא בידינו: ספקא דרבנן - לקולא, בין ספק במציאות, ובין ספק בדין, כלומר, מחלוקת פוסקים שלא הוכרעה. אולם, לכתחילה, אם יש אפשרות זמינה וקלה להחמיר, כלומר, שיכול לקיים מצוה דרבנן בשני אופנים, שבאחד בודאי יוצא ידי חובה, ובשני ספק אם יוצא ידי חובה - יש להחמיר.

ויש אומרים, שאף בדיעבד, כגון שספק אם קיים מצוה דרבנן,